

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

INSTITUTE FOR
**Sustainable
Communities**

**Rockefeller
Brothers Fund**
Philanthropy for an Interdependent World

Ovaj projekat je podržan od strane Instituta za održive zajednice (ISC) u okviru programa Inicijativa za unapređenje građanskog društva u Srbiji (CSAI)

Mnenje građana centralne Srbije o decentralizaciji i regionalizaciji

Šta su po vašem mišljenju najveće prednosti decentralizacije i moguće regionalizacije Srbije?

„Najveća prednost bila bi oslobađanje života, izlazak iz stanja prisilne nezrelosti u kome se sada nalazimo i preuzimanja odgovornosti za vlastiti razvoj, oslobađanje potencijala koji postoje a koji su sada potpuno blokirani. Tu pre svega mislim na razvoj preduzetničkog duha koji je zarobljen, na konkurenciju, na slobodno tržište ideja i projekata. Kada imate mogućnost upravljanja vlastitim životom, postajete slobodni i kreativni u pronalaženju najboljih rešenja sa sebe. Suprotno, kada nemate tu mogućnost možete da budete i genije, ali ako ste rođeni, recimo u Leskovcu, a neki tamo beogradski partijski aparatčik donosi odluke o tome kako ćete živeti, onda ste beznadežno frustrirani i blokirani. Ubeđena sam, takođe, da bi decentralizacija nužno dovela do demontiranja partokratske vlasti kakvu sada imamo i na lokalnu što je potpuno neprirodno.“

Iz intervjua sa Suzanom Dimitrijević iz Leskovca

„Lična karta“ istraživanja

Tehnike prikupljanja podataka:

- Neposredni standardizovani intervju (*face to face*)
- Dubinski intervjui sa 16 građana (dobri poznavaoци teme)
- „Pilot“ istraživanje na uzorku od 120 ispitanika,
- Konsultacije sa ekspertima koji se bave temom decentralizacije.

Uzorak

- Prva etapa izbora opština u Centralnoj Srbiji – formiranje tri strate na osnovu nacionalnog dohotka, stepena urbanizovanosti i prosečnog ličnog dohotka. Slučajan izbor svake treće opštine (ukupno 30).
- Druga etapa - kvotni uzorak na osnovu kriterijuma: pol, starost, školska sprema i mesto stanovanja; iz svake opštine po 40 ispitanika.
- Planiran uzorak 1800 ispitanika, realizovan uzorak 1740 ispitanika.
- Terenski deo istraživanja obavljen je u aprilu 2008. godine.
- Prvobitni plan uzorka - formirati tri poduzorka: građani (600), kreatora lokalnog mnjenja (300) i aktuelni i potencijalni nosioci lokalne vlasti (300). Međutim, „pilot“ istraživanje je pokazalo da neobaveštenost o decentralizaciji nije dominantna, pa se odustalo od pomenutog koncepta uzorka.

Opšte konceptualno polazište

- Lokalna zajednica je rodno mesto politike, a decentralizacija predstavlja vraćanje politike u rodni kraj.
- U složenim zajednicama moderne civilizacije, jedino se u lokalnoj zajednici politika može neposredno doživeti i u njoj direktno učestvovati, bez posredovanja.
- Sve druge zajednice su manje ili više imaginarne (pre svega sa stanovišta participacije građana), a jedino je lokalna zajednica zajednica u kojoj se živi - politički, ili se živi izvan politike.

Osnovne istraživačke hipoteze - prva

- Lokalna zajednica je nepotpuna osnovna **životna zajednica** njenih građana. Ta nepotpunost i nekompletnost lokalne zajednice, pa na neki način i *nedovršenost zajednice*, potiče otuda što ona nije i osnovna **politička zajednica** s obzirom da su brojne politike izuzete iz te zajednice i prenete na viši nivo.
- Tek sa decentralizacijom, *spuštanjem politika* na nivo lokalne zajednice, ona postaje i osnovna politička zajednica čime se upotpunjava i zaokružuje, kompletira, postaje totalitet - lokalna zajednica postaje osnovna životna zajednica u punom značenju tog pojma.

Osnovne istraživačke hipoteze - druga

- Država u savremenom dobu počinje da gubi svoju preglomaznu *levijatan-formu*, vraćajući se u svoje prave granice, time što jedan deo nadležnosti prelazi u naddržavne integracije, a drugi deo se vraća tamo odakle je manje-više neracionalno oduzet – lokalnoj zajednici.
- Buduća Evropa je Evropa federacije lokalnih zajednica.

Osnovne istraživačke hipoteze - treća

- Građanin se na aktualnoj fenomenološkoj ravni pojavljuje preko tri lika:
  - kao socijalno i političko biće koje treba da učestvuje u lokalnoj politici,
  - kao podanik koji ispunjava ili neispunjava određene obaveze, i
  - kao konkretan čovek sa problemima koji očekuje pomoć ili rešenje od lokalne zajednice.
- Većina lokalnih vlasti komunicira samo sa drugim pojavnim likom građana, neke sa drugim i trećim, a veoma su retke (ako ih uopšte i ima) one koji komuniciraju i uvažavaju sva tri lika građana.

Uslovi za uspostavljanje demokratske, efikasne i delotvorne lokalne politike - prvi uslov

- Razvijanje motivacije građana za učešće u rešavanju problema lokalne zajednice - da građani budu zainteresovani za rešavanja problema lokalne zajednice i uopšte za njeno dobro funkcionisanje, kao i za učešće u politici rešavanja lokalnih problema; nema motivacije ako nema osećaja potentnosti i potencijalne delotvornosti učešća.

Uslovi za uspostavljanje demokratske, efikasne i delotvorne lokalne politike - drugi uslov

- razvijanje identiteta građana u kontekstu identifikacije sa lokalnom zajednicom - da građani u lokalnoj zajednici imaju osećaj sopstvenog identiteta ali i osećaj identifikacije sa lokalnom zajednicom; razvijanje svesti o participacija građana kao specifičnom interesu (ali i vrednost i potreba) samih građana i interesu vlasti (ali i njena vrednost i potreba);

Uslovi za uspostavljanje demokratske, efikasne i delotvorne lokalne politike - treći uslov

- Informisanje građana o problemima lokalne zajednice i politici rešavanja tih problema da građani što potpunije budu upoznati sa svim važnim aspektima politike lokalne zajednice; da je građani poznaju i razumeju.

Uslovi za uspostavljanje demokratske, efikasne i delotvorne lokalne politike – četvrti, peti i šesti uslov

- Mobilizacija i organizacija podrške građana - da politika lokalne zajednice bude podržana od strane većine građana; da lokalna vlast i njene institucije imaju poverenje građana.
- Participacija građana u kreiranju politike lokalne zajednice - da građani učestvuju u stvaranju politike lokalne zajednice.
- Participacija građana u realizaciji politike lokalne zajednice - da građani, u određenoj meri, učestvuju u njenoj realizaciji.

Uslovi za uspostavljanje demokratske, efikasne i delotvorne lokalne politike - sedmi uslov

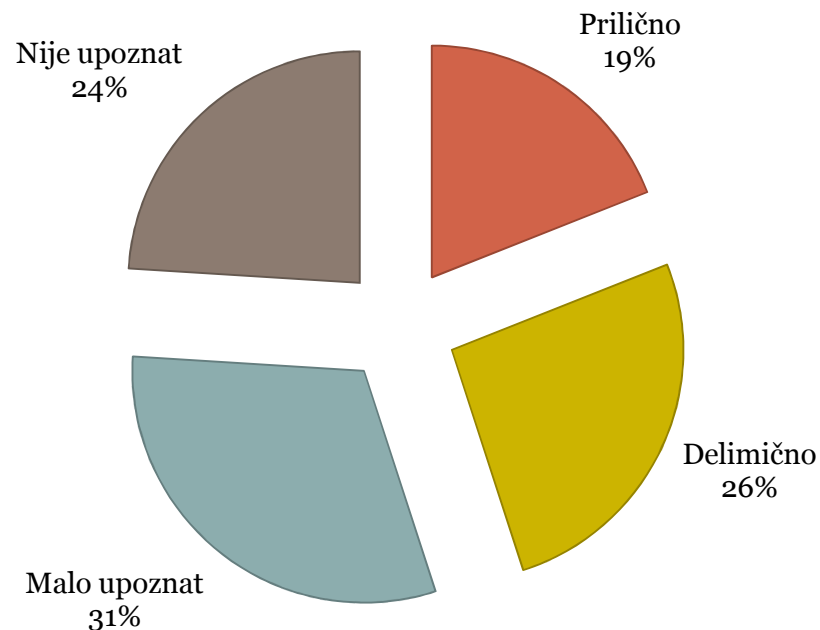

- Evaluacija lokalne vlasti i njenih organizacija i institucija - da građani ocenjuju ono što je urađeno, da sagledaju ono što nije urađeno, da ocene kvalitet rada svih onih koji su nosili i organizovali lokalnu politiku, kao i njihove kadrovske potencijale.

Istraživački nalazi - Poznavanje rada lokalne samouprave

Poznavanje rada lokalne samouprave

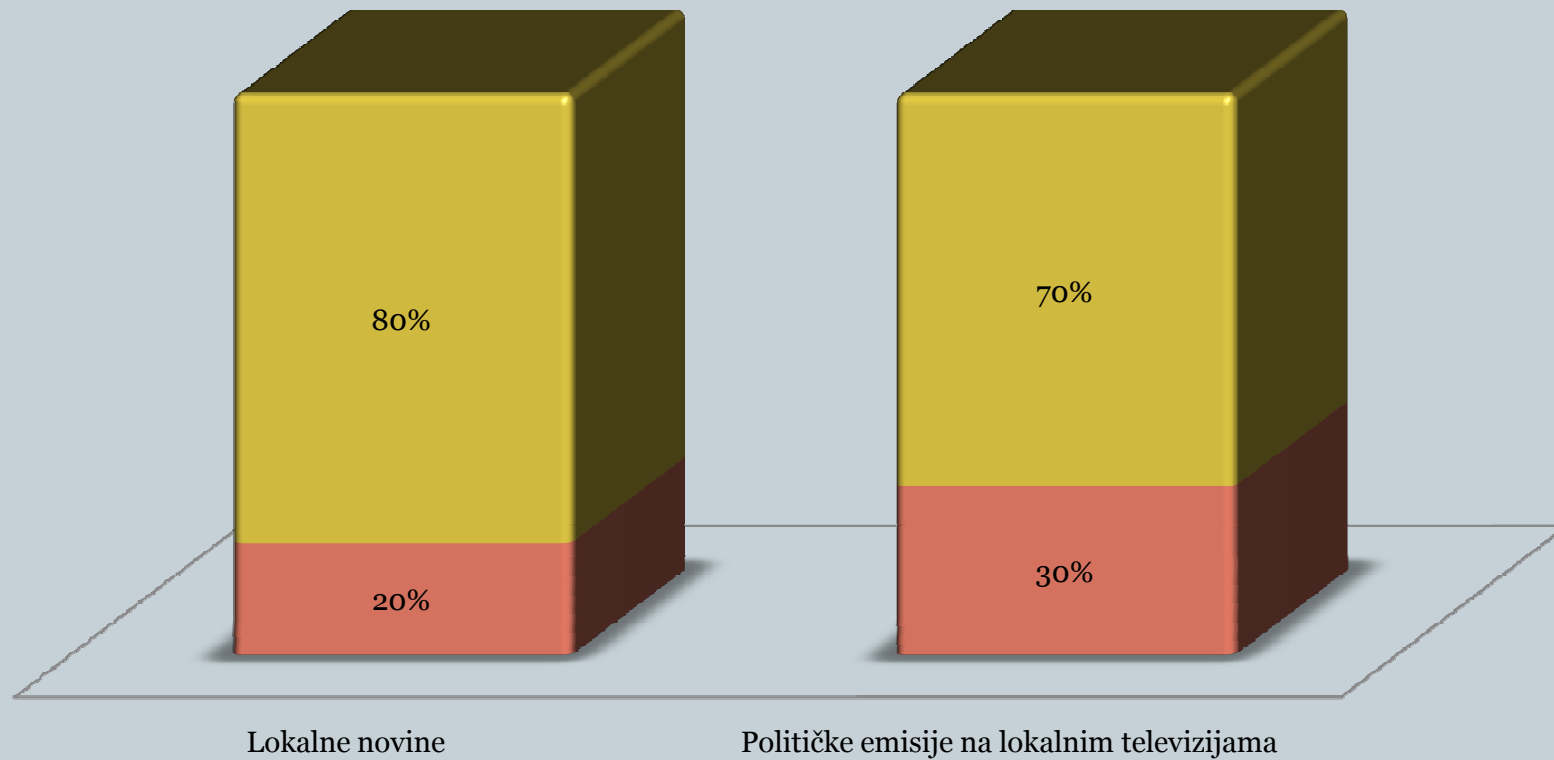
Prosečna samoocena poznavanja rada lokalne samouprave (u ocenama od 1 do 5) iznosi 2,43. Pitali smo, iz kojeg budžeta se daju plate zaposlenih u domu zdravlja u njihovoj opštini. Generalno gledano, polovina ispitanika je dala tačan odgovor, a druga polovina netačan ili tek delimično tačan.

Kako se građani obaveštavaju

Grafikon 2. Kako se građani informišu

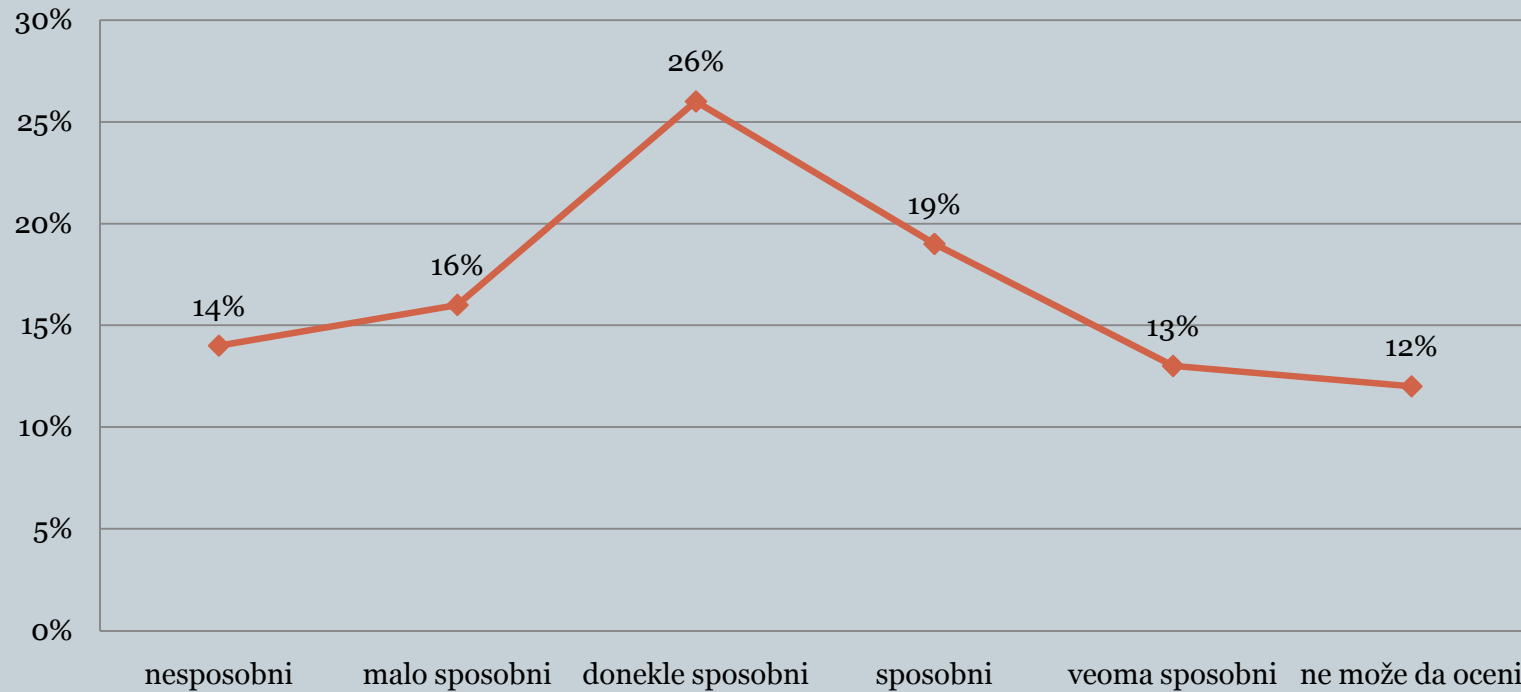
■ Čita/Gleda   ■ Ne čita/ne gleda

Sposobnost građana za učešće u odlučivanju u lokalnoj samoupravi

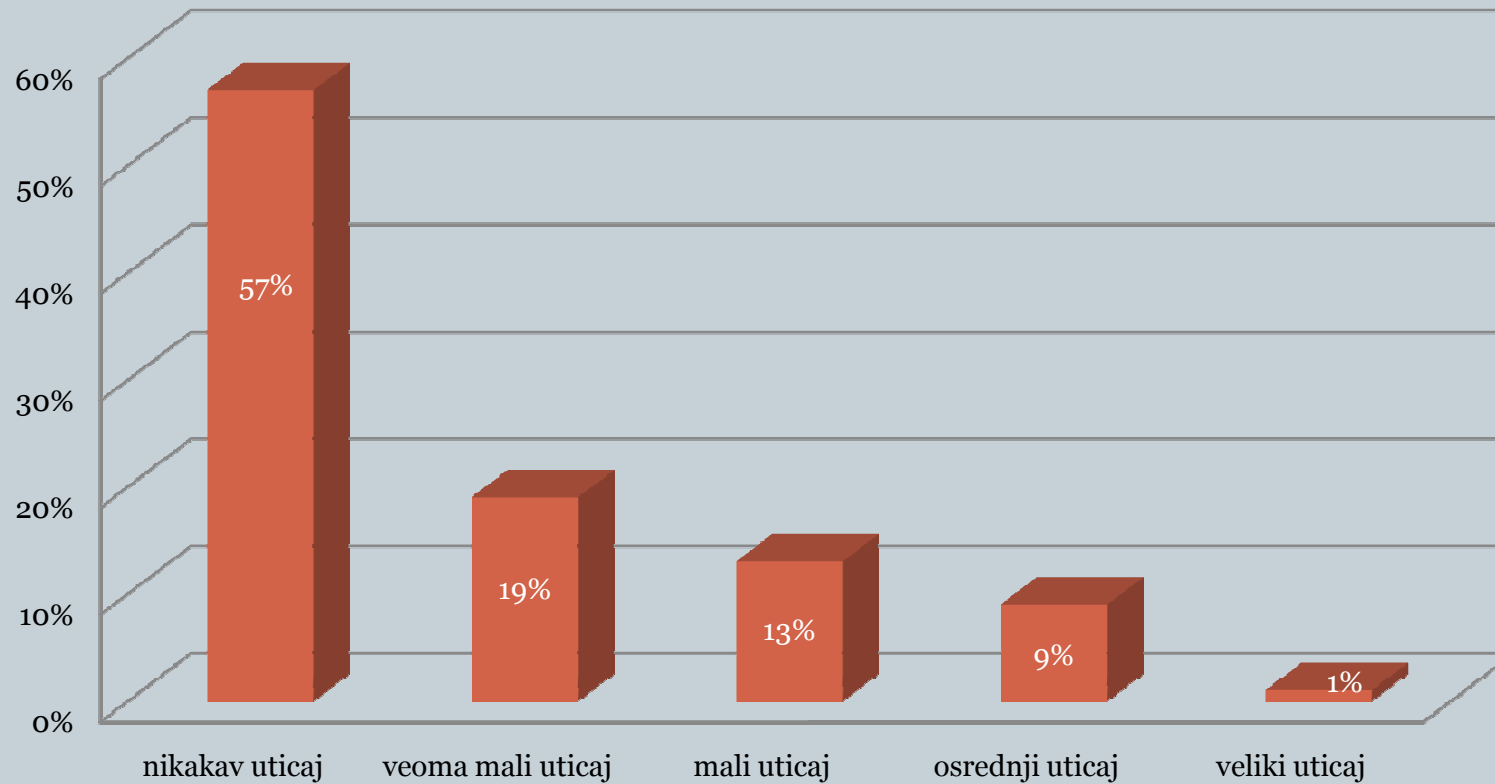
Graf .3. Ocena sposobnosti građana za učešće u upravljanju lokalnom zajednicom

Samooocena uticaja na donošenje odluka u lokalnoj samoupravi

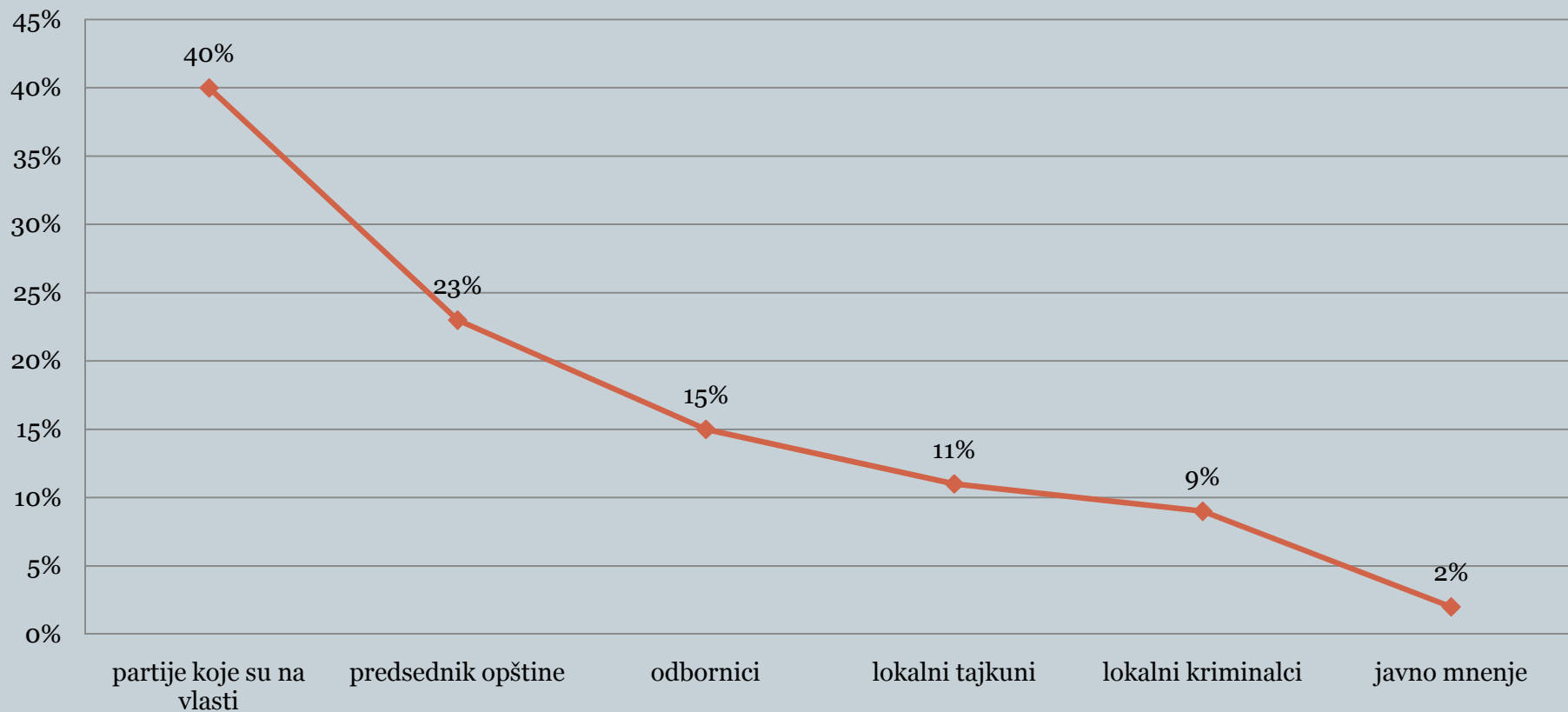
Grafik. 4 Samooocena uticaja na donošenje odluka u lokalnoj samoupravi

Ko utiče na donošenje važnih odluka u skupštini opštine

Grafik. 5. Ko utiče na donošenje važnih odluka u skupštini opštine

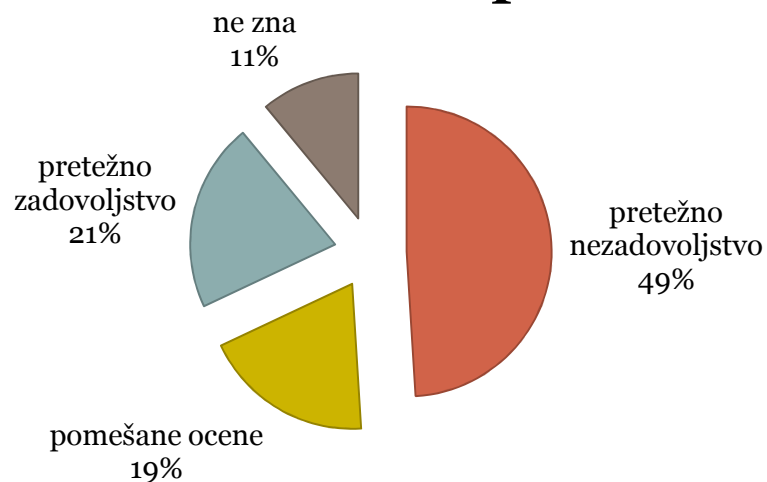

Ne/zadovoljstvo lokalnom samoupravom

Ne/zadovoljstvo	pretežno nezadovoljstvo	ni jedno, ni drugo	pretežno zadovoljstvo	ne zna	total	AS
Odnos lokalne vlasti prema ispitaniku	48	24	19	9	100	2,43
Opštinska administracija	45	25	22	8	100	2,51
Predsednik skupštine opštine	47	21	22	10	100	2,50
Skupština opštine	48	23	19	10	100	2,45
Lokalna samouprava u celini	45	25	21	9	100	2,52

Grafik.6. Ne/zadovoljstvo lokalnom samoupravom

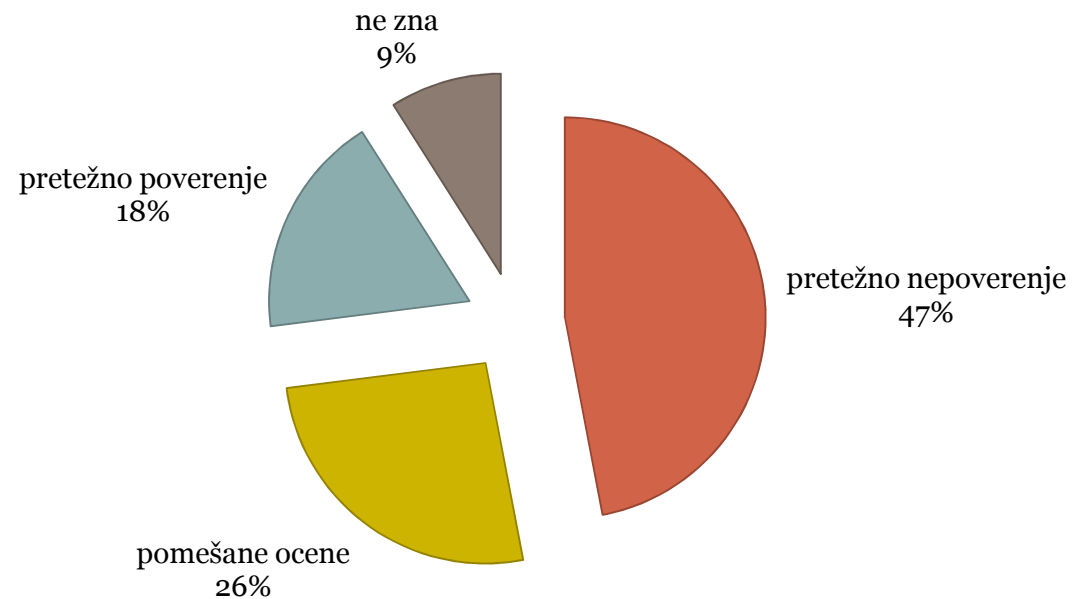

Ne/poverenje prema akterima lokalne samoprave

Ne/poverenje	pretežno nepoverenje	ni jedno, ni drugo	pretežno poverenje	ne zna	total	AS
Predsednik skupštine opštine	48	21	21	10	100	2,47
Skupština opštine	48	23	20	9	100	2,48
Lokalna samouprava u celini	45	26	20	9	100	2,53

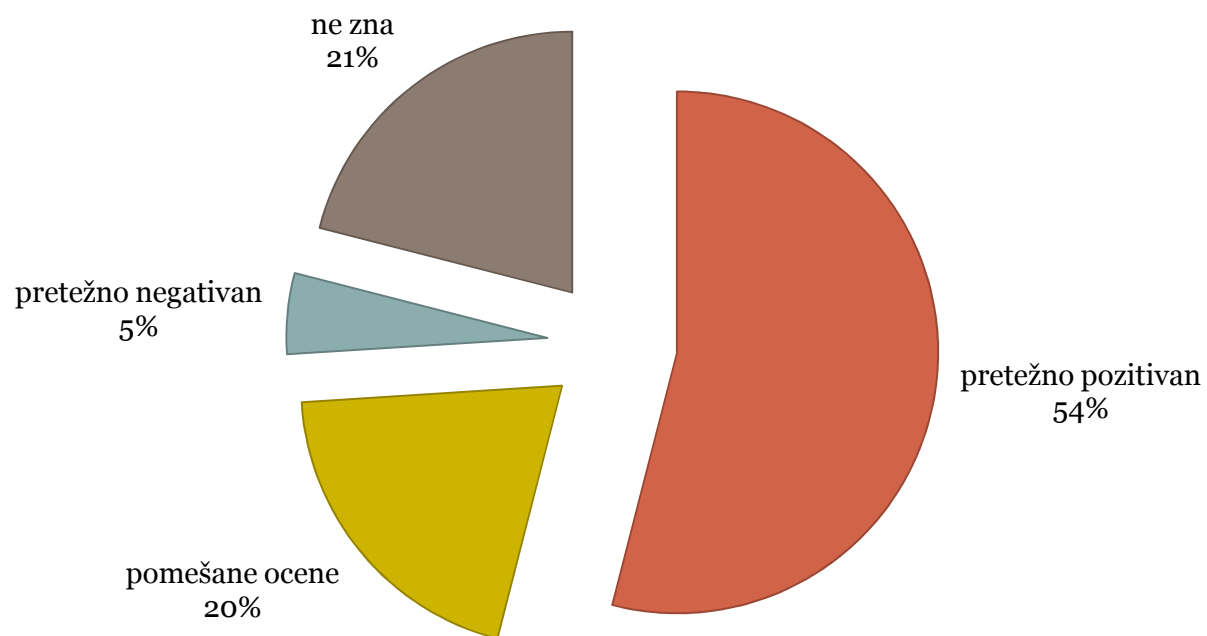
Grafik. 7. Ne/poverenje u lokalnu samoupravu

Opšti odnos prema decentralizaciji

Grafik. 8. Opšti odnos prema decentralizaciji

U odnosu prema decentralizaciji i regionalizaciji dominiraju dve ocene: **natpolovična većina građana pozitivno ocenjuje decentralizaciju, dok su dve petine podeljene na one koji o ovom pitanju nemaju stav ili imaju zbrkana i pomešana viđenja.**

Pojedinačni indikatori opšteg odnosa prema decentralizaciji

indikatori (stavovi, tvrdnje) opšteg odnosa prema decentralizaciji i regionalizaciji Srbije	Stavovi prema DiRS			Ck
	Pozitivan	Neodlučan, ne zna	Negativan	
Loše je što u političkom vođstvu Srbije ima previše ljudi iz Beograda	67	24	9	0,62
Najbolje je kada se odluke donose najbliže mestu gde se one primenjuju	66	25	9	0,60
Predsednike opština treba da postavlja republička Vlada	64	25	11	0,61
Državna svojina na teritoriji date opštine treba da pripada toj opštini	63	26	11	0,63
Vlast nagomilana na jednom mestu dovodi do korupcije i podmićivanja	59	31	10	0,55
Podela Srbije na regione vodi raspadu države	48	29	23	0,70
Ako se vlast podeli između republike, regija i opština, onda će vlast biti demokratičnija, vidljivija i pravičnija	44	41	15	0,66
Decentralizacija i regionalizacija previše koštaju a mi smo siromašni	30	43	27	0,63

Istraživački nalazi – Indeks prihvatanja i odbacivanja decentralizacije i regionalizacije

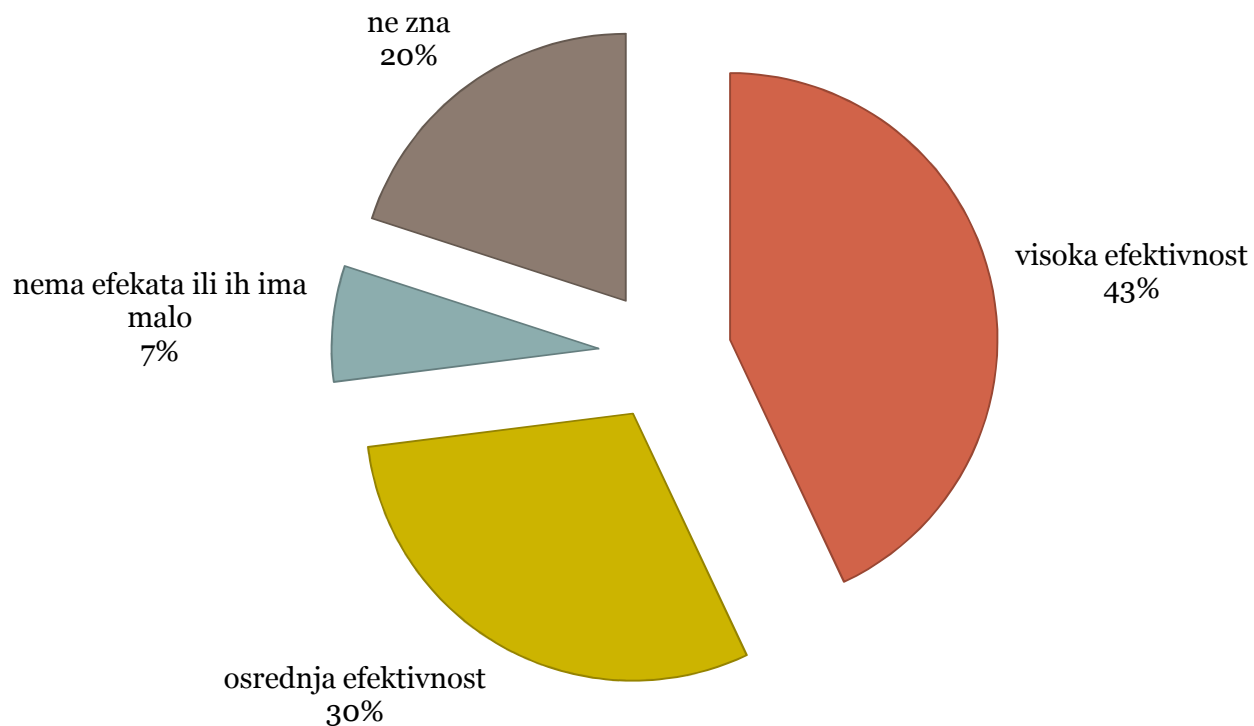

- Decentralizacija i regionalizacija imaju u javnosti nešto bolji rejting onda kada se indiciraju preko konkretnih koraka u decentralizaciji, nego kada se indiciraju preko odnosa prema stavovima o decentralizaciji. **Dve trećine ispitanika u manjoj ili većoj meri prihvata konkretne mere koje vode ka decentralizaciji i regionalizaciji Srbije** (43% izrazito, a 23% osrednje prihvata mere). **Decentralizaciju odbacuje samo 6% ispitanika. Nešto više od četvrtine ispitanika (28%) nema razgovetan odnos prema decentralizaciji:** neodlučni ispitanici, protivrečni odgovori, nepoznavanje).
- Među pet koraka ka decentralizaciji o kojima su se ispitanici izjašnjavali najviše je podržano:
  - davanje više novca opštinama (66% prema 8% koji su protiv te mere),
  - 54% ispitanika podržalo povećanje ovlašćenja opština (naspram 11% koji su bili protiv),
  - novu podelu vlasti između republike i opština podržalo je 43% ispitanika a odbacilo 6%,
  - da lokalne javne servise treba da organizuje opština misli 36%), a 25% to prepušta republici,
  - protiv deoba postojećih opština je 24% ispitanika, a isto toliko je protiv.

Očekivani rezultati decentralizacije: efektivnost (raditi prave stvari – P. Drucker)

Grafik. 9. Očekivana efektivnost decentralizacije

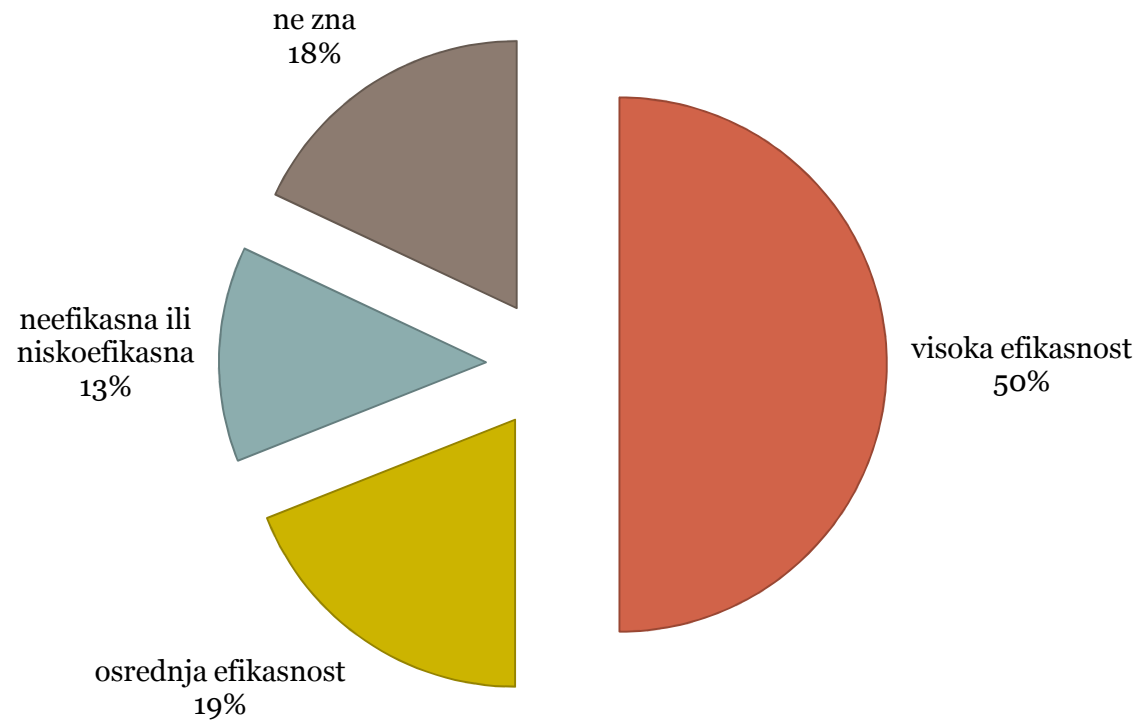

Očekivani rezultati decentralizacije: efikasnost

Efikasnost = **raditi prave stvari na pravi način** (Peter Drucker)

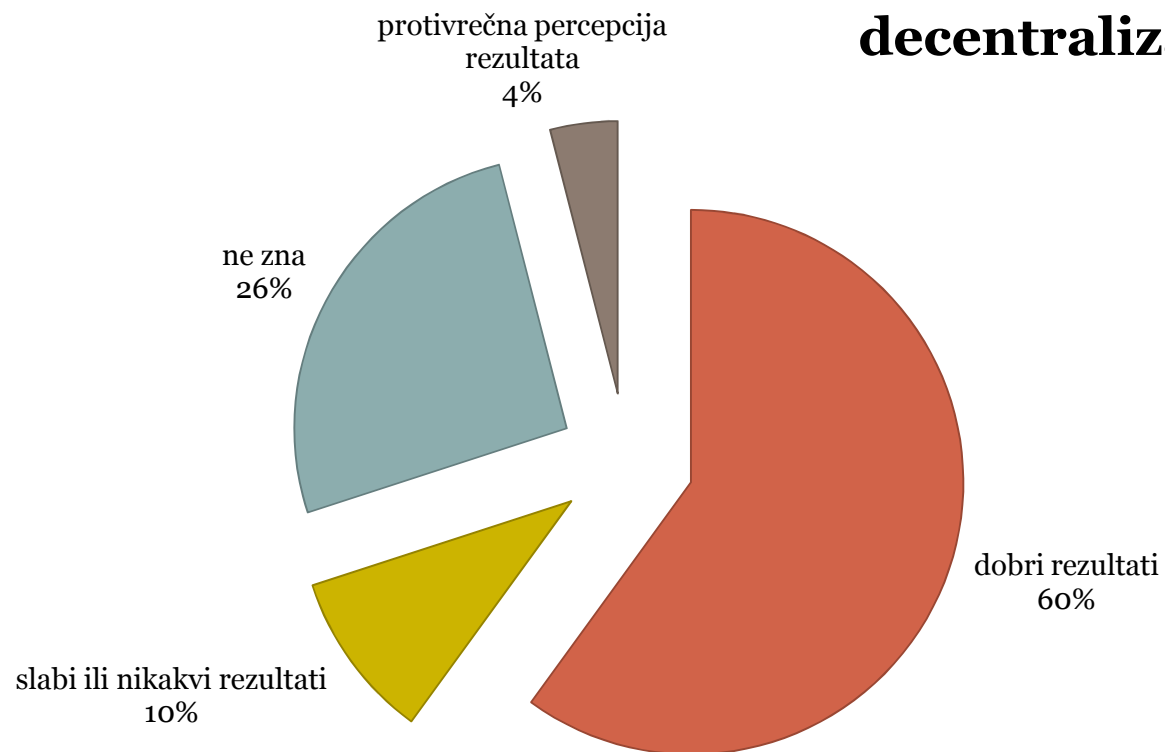
Grafik. 10. Očekivana efikasnost decentralizacije

Očekivani rezultati decentralizacije

Graf. 11. Očekivani rezultati decentralizacije

Očekivanja efekata decentralizacije na pojedinačnim indikatorima

Ako se neka značajnija ovlašćenja u ovim oblastima prebace sa nivoa Repu-blike na regije i opštine, šta će biti sa ...?	„gore“	„isto“	„bolje“	ne zna	total	AS
... finansiranjem regionalnog razvoja	7	19	56	18	100	3,85
... učešćem građana u odlučivanju	5	25	53	17	100	3,83
... javnošću rada političara	7	31	43	19	100	3,60
... poštovanjem ljudskih prava	5	42	34	19	100	3,51
... pravima nacionalnih manjina	4	45	30	21	100	3,49
... korupcijom	20	30	34	16	100	3,24
... troškovima administracije	23	27	31	19	100	3,15
Prosek	10	31	40	19	100	3,52

Očekivana efikasnost decentralizacije na pojedinačnim indikatorima

Ako se značajnija ovlašćenja prebace sa nivoa Republike na regije i opštine, da li će rad u ovim institucijama biti bolji ili isti ili gori?	gore	isto	bolje	ne zna	total	AS
komunalne usluge	12	21	53	14	100	3,63
kultura, umetnost, sport	11	22	51	16	100	3,63
privreda, ekonomija	14	18	51	17	100	3,62
Urbanizam i prostorni plan	12	19	52	17	100	3,61
naplata poreza	14	22	46	18	100	3,54
osnovne i srednje škole	16	24	44	16	100	3,43
socijalna zaštita	16	25	44	15	100	3,41
domovi zdravlja	20	21	44	15	100	3,31
Prosek	14	22	48	16	100	3,52

Odnos prema decentralizaciji i politički status ispitanika

Gotovo tri petine “običnih građana” ima manje-više pozitivan odnos prema decentralizaciji, dok takav isti odnos prema decentralizaciji ima četiri petine elitnog mnjenja, što je za petinu više. Međutim, kada se u interkorelaciju uključi varijabla školske sprema, onda se vidi da u pozadini tipa javnog mnjenja stoji upravo školska sprema ispitanika, pa se upravo ona javlja kao činilac koji diferencira odnos prema decentralizaciji. Visokoobrazovani se izuzetno pozitivno odnose prema decentralizaciji bez obzira da li su uključeni među “obične građane” ili su među političarima ili su među kreatorima javnog mnjenja. Na drugoj strani, one bez škole nalazimo samo među “običnim građanima” a oni su upravo oni koji nisu ni dospeli do razmatranja pitanja koja su relevantna za temu decentralizacije.

Korelati odnosa prema decentralizaciji

	odnos prema politici	odnos prema demokratiji	nivo opšte kulture
prihvaćenost decentralizacije	0,39	0,40	0,34
efektivnost decentralizacije	0,42	0,39	0,36
efikasnost decentralizacije	0,38	0,39	0,32
opšti odnos prema decentralizaciji	0,43	0,46	0,36

Socio-demografske varijable i odnos prema decentralizaciji

Školska sprema i odnos prema decentralizaciji

Ck=0,37	Nema škole	Osnovna	Radničke škole	Srednje škole	Viša ili fakultet	Prosek
Negativan odnos prema DC	4	6	7	5	3	5
"Mešovit" odnos prema DC	17	24	25	21	10	20
Pretežno pozitivan odnos	29	35	44	44	50	39
Pozitivan odnos prema DC	9	9	11	20	33	15
Nema stav	41	26	13	10	4	21
Ukupno	100	100	100	100	100	100

Socio-demografske varijable	Negativan odnos prema DC	Pozitivan odnos prema DC	“Mešovit“ odnos i bez stava
Pol: ženski	5	49	46
Pol: muški	4	60	36
Starost: 18-29 godina	4	54	42
Starost: 30-39 godina	5	65	30
Starost: 40-49 godina	5	60	35
Starost: 50-59 godina	7	57	36
Starost: 60 i više godina	3	39	58
Školska sprema: bez škole	4	38	58
Školska sprema: osnovna	6	44	50
Školska sprema: radničke škole	7	55	38
Školska sprema: srednje škole	5	64	31
Školska sprema: više škole i fakulteti	3	83	14
Radnsv. status: vlasnik MiSP	2	69	29
Radnsv. status: zaposlen u privatnom sektoru	8	57	35
Radnsv. status: zaposlen u državnom sektoru	4	76	20
Radnsv. status: nezaposlen	4	53	43
Radnsv. status: penzioner	6	45	49
Radnsv. status: poljoprivrednik	4	38	58
Radnsv. status: domaćica	5	38	57
Radnsv. status: učenik ili studnet	3	54	43

Socio-demografske varijable	Negativan od-nos prema DC	Pozitivan od-nos prema DC	“Mešoviti“ od-nos i bez stava
Prosek primanja po članu dom: 4001-8000	4	48	48
Prosek primanja po članu dom: 8001-12000	5	63	32
Prosek primanja po članu dom: 12001-16000	5	54	41
Prosek primanja po članu dom: 16001-20000	3	66	31
Prosek primanja po članu dom: 20001-28000	4	73	23
Prosek primanja po članu dom: 2801 i više	5	78	17
Srbi	5	56	39
Bošnjaci	3	55	42
Vlasi	-	58	42
Romi	14	7	79
Ostali	-	72	28
nije vernik, ateista	3	60	37
nije vernik ali obeležava pojedine praznike	4	54	42
povremeno odlazi u crkvu (verski hram)	5	55	40
ide redovno u crkvu (verski hram, uopšte)	8	50	42
udaljeno selo	6	46	48
prigradsko selo	5	51	44
periferija grada	4	54	42
širi centar	6	61	33
centar grada	4	62	34

Završetak prezentacije

Hvala na pažnji!